

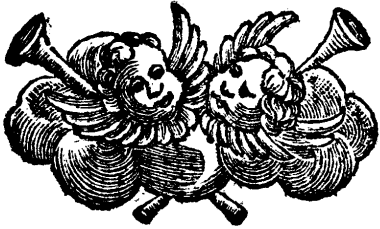
Hoofdstuk 7 over de NAASTENLIEFDE

Inhoud:

392. *De naastenliefde of de liefde jegens de naaste en de goede werken.*
394. *Er zijn drie universele liefden: de liefde tot de hemel, de liefde tot de wereld en de eigenliefde.*
403. *Deze drie liefden, wanneer die naar behoren aan elkaar zijn ondergeschikt, vervolmaken de mens, maar wanneer ze niet naar behoren aan elkaar ondergeschikt zijn, verdraaien ze de mens en keren hem om.*
406. *Elk mens afzonderlijk is de naaste die men moet liefhebben, maar overeenkomstig de hoedanigheid van zijn goede.*
412. *De mens in het meervoud, hetgeen een kleiner en groter gezelschap is, en de mens in de samenstelling van deze gezelschappen, welke het vaderland is, is de naaste die men moet liefhebben.*
415. *De Kerk is de naaste die men in een hogere graad moet liefhebben, en het Rijk van de Heer is de naaste die men in de hoogste graad moet liefhebben.*
417. *De naaste liefhebben is op zichzelf beschouwd, niet de persoon liefhebben, maar het goede dat in die persoon is.*
420. *Naastenliefde en goede werken zijn twee onderscheiden dingen, zoals wel willen en wel doen.*
422. *De naastenliefde zelf is: rechtvaardig en getrouw handelen in ambt, zaken en beroep waarin eenieder is, en met hen met wie hij in enige betrekking staat.*
425. *De weldaden van de naastenliefde bestaan daarin, de armen te geven en de behoeftigen te ondersteunen, maar met voorzichtigheid.*
429. *Er zijn plichten van de naastenliefde die bestaan uit, deels publieke, deels huiselijke en deels private plichten.*
433. *De ontspanningen van de naastenliefde zijn middag- en avondmalen en bijeenkomsten.*
435. *Het eerste van de naastenliefde is, de boosheden te verwijderen, en het tweede daarvan, de goedheden te doen welke de naaste tot nut strekken.*
439. *De mens stelt bij het uitoefening van de naastenliefde geen verdienste in de werken, wanneer hij gelooft dat al het goede uit de Heer is.*
443. *Het zedelijk leven is, wanneer het tevens geestelijk is, naastenliefde.*

446. *De vriendschap van de liefde, gesloten met een mens, onverschillig hoe hij naar de geest is, is na de dood nadelig.*
450. *Er bestaat onechte naastenliefde, huichelachtige naastenliefde en dode naastenliefde.*
454. *De vriendschap van de liefde tussen de bozen is een innerlijk verborgen haat tussen hen.*
456. *De verbinding van de liefde tot God en van de liefde jegens de naaste*
459. *Eerste gedenkwaardigheid.*
460. *Tweede gedenkwaardigheid*
461. *Derde gedenkwaardigheid*
462. *Vierde gedenkwaardigheid*
-

Hoofdstuk 7

De Naastenliefde

392. Er is eerder gehandeld over het geloof; nu volgt het onderwerp naastenliefde, aangezien het geloof en de naastenliefde verbonden zijn als het ware en het goede, en deze beide verbonden, zijn als het licht en de warmte in de lentetijd.

Dit wordt gezegd omdat het geestelijk licht, dat het licht is dat uit de Zon van de geestelijke wereld voortgaat, in zijn wezen het ware is, waarom het ware in die wereld, overal waar het verschijnt, met een glans naar gelang van de reinheid ervan, opblinkt; en omdat de geestelijke warmte, die ook uit die Zon voortgaat, in haar wezen het goede is.

Deze dingen werden gezegd omdat het met de naastenliefde en het geloof evenzo gesteld is als met het goede en het ware; want de naastenliefde is de samenvatting van alle dingen van het goede die de mens de naaste doet, en het geloof is de samenvatting van alle dingen van het ware, die de mens denkt over God en over de goddelijke dingen.

Aangezien dus het ware van het geloof het geestelijk licht is, en het goede van de naastenliefde de geestelijke warmte, zo volgt hieruit, dat het met deze twee evenzo gesteld is als met de twee dingen van dezelfde naam in de natuurlijke wereld, namelijk dat, zoals vanuit de verbinding van de laatstgenoemde twee, alle dingen op aarde bloeien, evenzo vanuit de verbinding van de eerstgenoemde twee, alle dingen bloeien in het menselijk gemoed.

Maar met dit onderscheid, dat op aarde de bloei bewerkt wordt door de natuurlijke warmte en het natuurlijke licht, maar dat in het menselijk gemoed de bloei bewerkt wordt door de geestelijke warmte en het geestelijk licht, en dat deze bloei, omdat hij geestelijk is, de wijsheid en het inzicht is. Er bestaat ook een overeenstemming tussen, en daarom wordt het menselijk gemoed, waarin de naastenliefde met het geloof, en het geloof met de naastenliefde verbonden is, in het Woord met een tuin gelijkgesteld, en ook onder de ‘tuin van Eden’ verstaan.

Dat dit zo is, werd in het werk ‘Hemelse Verborgenheden’ in Londen uitgegeven, ten volle aangetoond.

Verder moet men weten, dat men, wanneer er niet gehandeld wordt over de naastenliefde, nadat er over het geloof gehandeld werd, niet kan begrijpen wat geloof is, aangezien, zoals in het voorafgaande hoofdstuk werd gezegd en aangetoond, het geloof zonder de naastenliefde geen geloof en ook de naastenliefde zonder het geloof geen naastenliefde is, en dat geen van beide leven heeft,

tenzij uit de Heer (zie nrs. 355 tot 361).

Voorts, dat de Heer, de naastenliefde en het geloof één maken als leven, wil en verstand, en dat, wanneer die verdeeld worden, elk te gronde gaat als een parel die tot stof vervalt (zie nrs. 362 tot 367).

En bovendien, dat de naastenliefde en het geloof tezamen zijn in de goede werken (zie nrs. 373 e.v.).

393. Het is een vaststaande waarheid, dat het geloof en de naastenliefde niet gescheiden kunnen worden, wil de mens het geestelijk leven en vandaar de zaligheid hebben.

Dat dit zo is, valt vanzelf in het verstand van ieder mens, ook in het verstand dat niet verrijkt is met de talenten en mina's van de ontwikkeling.

Wie ziet, wanneer hij iemand hoort zeggen, 'dat wie wel leeft en op de rechte wijze gelooft, behouden wordt', dit niet uit een bepaalde innerlijke gewaarwording, en stemt daar vanuit met zijn verstand daarmee in? En wie werpt het niet uit het verstand als een in het oog gevallen vuiltje, wanneer hij hoort, 'dat wie op de rechte wijze gelooft, en niet wel leeft, ook behouden wordt?' Want dan rijst terstond uit de innerlijke gewaarwording de gedachte in hem op: hoe kan iemand op de juiste wijze geloven, terwijl hij niet wel leeft? En wat is geloven dan anders dan een geschilderd figuur van het geloof, en niet het levende beeld daarvan? Evenzo, zo iemand hoorde zeggen, 'dat wie wel leeft, hoewel hij niet gelooft, behouden wordt'; zou zijn verstand, wanneer het deze uitspraak om en om keerde of overwoog, niet zien, gewaarworden en denken dat dit al evenmin samenhangt, aangezien wel leven uit God is, want al het goede, dat in zichzelf goed is, is uit God. Wat is dan wel leven en niet geloven anders dan klei in de hand van de pottenbakker, die zich niet vormen laat tot enig vat van nut in het geestelijk rijk, maar alleen van nut in het natuurlijk rijk. Bovendien, wie ziet niet de tegenspraak in deze twee uitspraken, namelijk in deze: 'dat diegene behouden wordt, die gelooft en niet wel leeft', en dan in deze: 'dat diegene behouden wordt, die wel leeft en niet gelooft'.

Aangezien men nu heden ten dage weet en niet weet, wat 'wel leven', hetgeen tot de naastenliefde behoort, is, weet wat wel leven is op natuurlijke wijze, en niet weet wat wel leven is op geestelijke wijze, zo zal hierover, aangezien het tot de naastenliefde behoort, gehandeld worden, en wel in een reeks van afzonderlijke artikelen.

Er zijn drie universele liefden: de liefde tot de hemel, de liefde tot de wereld en de eigenliefde.

394. Het uitgangspunt dient van deze drie liefden genomen te worden, aangezien ze de universele en fundamentele liefden van alle liefden zijn, en aangezien de naastenliefde met elk daarvan in verbinding staat; want onder 'de liefde tot de hemel', wordt de liefde tot de Heer verstaan, en ook de liefde jegens de naaste, en aangezien deze beide liefden het nut als einddoel beogen, kan zij 'de liefde tot de nutten' worden genoemd.

De 'liefde tot de wereld' is niet alleen de liefde voor rijkdommen en bezittingen, maar ook de liefde voor alle dingen die de wereld verschaft en die de zinnen van het lichaam behagen, zoals schoonheid de ogen, harmonie de oren, welriekende geuren de neusvleugels, lekkernijen de tong, strelingen de huid, maar ook sierlijke kleding, gerieflijke woningen, gezelschappelijke omgang, dus alle verlustingen die hieruit en uit tal van andere dingen voortvloeien.

De 'eigenliefde' is niet alleen de liefde tot eer en roem, vermaardheid en tot voorrang, maar ook de liefde tot het verdienen van en streven naar ambten, en dus tot het domineren van anderen.

Dat de naastenliefde gemeenschap onderhoudt met elk van deze drie liefden, komt omdat de naastenliefde op zichzelf beschouwd de liefde tot de nutten is, want de naastenliefde wil de naaste het goede doen, en het goede staat gelijk met het nut, en elk van deze liefden beschouwt de nutten als hun einddoelen; de liefde tot de hemel de geestelijke nutten, de liefde tot de wereld de natuurlijke nutten, die de burgerlijke kunnen worden genoemd, en de eigenliefde de lichamelijke

nutten, die ook de huiselijke nutten voor zichzelf en de zijnen genoemd kunnen worden.

395. Dat deze drie liefden in elk mens zijn van de schepping af aan en vandaar vanaf de geboorte, en dat ze, wanneer ze naar behoren aan elkaar zijn ondergeschikt, de mens vervolmaken, en wanneer ze dat niet naar behoren zijn, hem verdraaien, zal in het volgende artikel worden aangetoond.

Hier mag alleen opgemerkt worden, dat deze drie liefden pas dan naar behoren aan elkaar ondergeschikt zijn, wanneer de liefde tot de hemel het hoofd uitmaakt, de liefde tot de wereld de borst en de buik, en de eigenliefde de voeten en de voetzolen.

Het menselijk gemoed is, zoals boven herhaaldelijk werd gezegd, onderscheiden in drie gebieden; uit het hoogste gebied ziet de mens naar God; uit het tweede of middelste gebied naar de wereld, en uit het derde of laagste gebied naar zichzelf.

Aangezien het gemoed van dien aard is, kan het naar omhoog, tot God en tot de hemel verheven worden en zich verheffen; het kan naar alle zijden heen, en in de wereld en in de natuur ervan verspreid worden en zich verspreiden; en het kan naar beneden, naar de aarde en naar de hel neergelaten worden en zich neerlaten.

Hierin bootst het lichamelijk gezichtsvermogen het gezicht van het gemoed na, want ook dit kan ópzien, rondom zien en neer zien.

Het menselijk gemoed is als een huis van drie verdiepingen, waartussen verbinding is door middel van trappen: op de hoogste verdieping wonen de engelen van de hemel, op de middelste de mensen uit de wereld, en op de laagste verdieping de geniën.

De mens, in wie deze drie liefden naar behoren aan elkaar zijn ondergeschikt, kan naar believen opklimmen en neerdalen; en wanneer hij naar de hoogste verdieping opklimt, is hij tezamen met de engelen als een engel; en wanneer hij daarvan neerdaalt naar de middelste verdieping, is hij daar tezamen met de mensen als een engel-mens, en wanneer hij hiervandaan verder neerdaalt, is hij tezamen met de geniën als een mens van de wereld, en onderricht, berispt en temt hen.

In de mens, in wie deze drie liefden naar behoren aan elkaar zijn ondergeschikt, zijn zij ook zo samengeschiedt, dat de hoogste liefde, die de liefde tot de hemel is, binnen in de tweede is, wat de liefde tot de wereld is, en door deze in de derde of laagste die de eigenliefde is.

De liefde die binnenin zit, leidt naar haar believen ook de liefde die buiten is.

Wanneer daarom de liefde tot de hemel binnen in de liefde tot de wereld is, en door deze in de eigenliefde, zo betracht de mens nut in elke liefde uit de God van de hemel.

Deze drie liefden zijn in hun werken als: wil, verstand en handeling; de wil vloeit in het verstand, en voorziet zich daar van de middelen waardoor het de handeling voortbrengt.

Maar hierover zal men meer zien in het volgende artikel, waar zal worden aangetoond, dat deze drie liefden, als zij naar behoren aan elkaar zijn ondergeschikt, de mens vervolmaken, maar als zij niet naar behoren aan elkaar zijn ondergeschikt, de mens verdraaien en omkeren.

396. Opdat echter hetgeen in dit hoofdstuk volgt en in de volgende hoofdstukken over de vrije keuze, over de hervorming en wederverwekking enzovoort zich duidelijk zichtbaar in het licht van de rede zal vertonen, is het noodzakelijk, daaraan enige dingen vooraf te doen gaan met betrekking tot de wil en het verstand; het goede en het ware; de liefde in het algemeen; de liefde tot de wereld en de eigenliefde in het bijzonder; de uitwendige en de innerlijke mens en de louter natuurlijke en zinnelijke mens.

Deze dingen zullen onthuld worden, opdat het gezicht van de redelijke mens bij het gewaarworden van hetgeen verder volgt, niet is zoals in een dichte nevel, en daarin om zo te zeggen door de straten van de stad dwaalt totdat het tenslotte de weg naar huis niet meer weet.

Want wat is het theologische zonder het verstand en wanneer dit bij het lezen van het Woord niet verlicht wordt, anders dan een lamp in de hand zonder aangestoken pit, zoals de lamp was in de handen van de vijf dwaze maagden die geen olie hadden.

Daarom over elk van deze onderwerpen in volgorde.

397. I. De wil en het verstand.

1. De mens heeft twee vermogens die zijn leven vormen; het ene wordt de wil genoemd en het andere het verstand.

Deze zijn van elkaar onderscheiden, maar toch zo geschapen dat zij één zijn; en wanneer zij één zijn, worden ze gemoed genoemd.

Vandaar zijn ze het menselijk gemoed, en al het leven van de mens is daar in de beginselen en vandaar in het lichaam.

2. Zoals alle dingen in het heelal die overeenkomstig de orde zijn, terugslaan op het goede en het ware, evenzo slaan alle dingen bij de mens op de wil en het verstand terug, want het goede bij de mens behoort tot zijn wil en het ware bij hem tot zijn verstand; want deze beide vermogens of deze twee levens van de mens zijn de ontvangende vaten en subjecten daarvan.

De wil is het ontvangende vat en het subject van alle dingen van het goede, en het verstand is het ontvangende vat en het subject van alle dingen van het ware.

De goedheden en de waarheden bij de mens zijn nergens anders.

Aangezien de goedheden en de waarheden bij de mens dus nergens anders zijn, zo zijn ook de liefde en het geloof nergens anders, omdat de liefde tot het goede en het goede tot de liefde behoort, en het geloof tot het ware en het ware tot het geloof behoort.

3. De wil en het verstand vormen ook de geest van de mens; want zijn wijsheid en inzicht en ook zijn liefde en naastenliefde zetelen daar, en in het algemeen zijn leven.

Het lichaam is slechts gehoorzaamheid.

4. Niets is van groter belang om te weten dan de wijze waarop wil en verstand één gemoed maken; zij maken één gemoed zoals het goede en het ware één maken.

Want er is tussen wil en verstand een dergelijk huwelijk als tussen het goede en het ware.

Van welke aard dit huwelijk is zal blijken uit hetgeen hierna over het goede en het ware zal worden aangevoerd; namelijk dat gelijk het goede het 'zijn' zelf van de zaak is, en het ware het daaruit voortvloeiende 'bestaan' van de zaak, evenzo de wil bij de mens het 'zijn' zelf van zijn leven is, en het verstand het daaruit voortvloeiende 'bestaan' van het leven.

Want het goede, dat tot de wil behoort, vormt zich in het verstand en treedt zichtbaar aan de dag.

398. II. Het goede en het ware.

1. Alle dingen in het heelal, die in de goddelijke orde zijn, slaan terug op het goede en het ware; er bestaat niets in de hemel en niets in de wereld, dat niet op deze twee terugslaat.

De reden hiervan is de volgende: dat beide, zowel het goede als het ware, uit God voortgaan, van wie alle dingen zijn.

2. Hieruit blijkt duidelijk, dat het voor de mens noodzakelijk is te weten, wat het goede en wat het ware is, en hoe het een het ander beoogt, en hoe het een met het ander verbonden wordt.

Maar het allermeeft is dit noodzakelijk voor de mens van de Kerk, want zoals alle dingen van de hemel terugslaan op het goede en het ware, evenzo ook alle dingen van de Kerk, aangezien het goede en het ware van de hemel ook het goede en het ware van de Kerk zijn.

3. Het is overeenkomstig de goddelijke orde, dat het goede en het ware verbonden zijn en niet gescheiden, dus dat ze niet twee, maar één zijn.

Want verbonden gaan zij uit God voort en verbonden zijn zij in de hemel en vandaar moeten ze ook verbonden zijn in de Kerk.

De verbinding van het goede en het ware wordt in de hemel het hemels huwelijk genoemd, want in dit huwelijk zijn allen die daar zijn.

Vandaar komt het dat in het Woord de hemel met een huwelijk wordt vergeleken, en dat de Heer Bruidegom en Echtgenoot wordt genoemd, terwijl de hemel en evenzo de Kerk de Bruid en Echtgenote wordt genoemd.

Dat de hemel en de Kerk zo genoemd worden komt, omdat zij die daar zijn, het goddelijk goede in de waarheden opnemen.

4. Alle inzicht en alle wijsheid die de engelen hebben is vanuit dit huwelijk, en niet iets uit het van het ware gescheiden goede, noch het vanuit het goede gescheiden ware.

Evenzo is het gesteld met de mensen van de Kerk.

5. Aangezien de verbinding van het goede en het ware is zoals een huwelijk, is het duidelijk, dat het goede het ware liefheeft en dat omgekeerd het ware het goede liefheeft, en dat het een begeert met het andere verbonden te worden.

De mens van de Kerk, die niet zo'n liefde en zo'n begeerte heeft, is niet in het hemels huwelijk en dus is de Kerk nog niet in hem, aangezien de verbinding van het goede en het ware de Kerk maakt.

6. De goedheden zijn menigvuldig; in het algemeen is er het geestelijk goede en het natuurlijk goede, en ook beide verbonden in het echte zedelijk goede.

Zoals de goedheden zijn, evenzo zijn de waarheden, aangezien de waarheden tot het goede behoren, en vormen van het goede zijn.

7. Zoals het met het goede en het ware gesteld is, evenzo is het vanuit het tegenovergestelde met het boze en het valse gesteld; namelijk dat zoals alle dingen in het heelal, die volgens de goddelijke orde zijn, terugslaan op het goede en het ware, evenzo alle dingen die tegen de goddelijke orde indruisen, terugslaan op het boze en het valse; voorts dat gelijk het goede het liefheeft met het ware verbonden te worden, evenzo het boze het liefheeft met het valse verbonden te worden, en omgekeerd.

Alsmede, dat zoals alle inzicht en wijsheid geboren wordt uit de verbinding van het goede en het ware, evenzo alle waanzin en dwaasheid uit de verbinding van het boze en het valse geboren wordt.

De verbinding van het boze en het valse is innerlijk beschouwd geen huwelijk, maar echtbreuk.

8. Hieruit, dat het boze en het valse tegenovergesteld zijn aan het goede en het ware, blijkt duidelijk, dat het ware niet verbonden kan worden met het boze, noch het goede met het valse van het boze.

Wanneer het ware aan het boze wordt toegevoegd, is het niet langer het ware maar dit wordt het valse, aangezien het vervalst is; en wanneer het goede wordt toegevoegd aan het valse van het boze, is het niet langer het goede, maar het boze, aangezien het geschonden is.

Maar het valse dat niet het valse van het boze is, kan met het goede verbonden worden.

9. Niemand, die in het boze en in het daaruit voortvloeiende valse is vanuit bevestiging en leven, kan weten, wat het goede en het ware is, aangezien hij zijn boze voor het goede, en zijn daaruit voortvloeiende valse voor het ware houdt, maar eenieder, die in het goede en in het daaruit voortvloeiende ware is vanuit bevestiging en leven, kan weten wat het boze en het valse is.

Dit komt, omdat al het goede en zijn ware in zijn wezen hemels is, maar al het boze en het daaruit voortvloeiende valse in zijn wezen hels is; en al het hemelse is in het licht en al het helse is in duisternis.

399. III. De liefde in het algemeen.

1. Het leven zelf van de mens is zijn liefde, en zoals de liefde is, is het leven, ja zelfs de gehele mens.

Maar het is de heersende of regerende liefde die de mens maakt.

Deze liefde heeft tal van liefden, welke afleidingen daarvan zijn en er aan ondergeschikt zijn.

Deze vertonen zich onder een andere gedaante, maar toch liggen zij elk afzonderlijk in de heersende liefde opgesloten en vormen met deze één rijk.

De heersende liefde is als het ware de koning en het hoofd ervan; deze geeft richting en schouwt en streeft hierdoor als bemiddelende doelen naar haar eigen doel – hetwelk van alle het eerste en het

laatste is – en dit zowel direct als indirect.

2. Dat, wat tot de heersende liefde behoort, is datgene, wat boven alle dingen geliefd wordt.

Wat de mens boven alle dingen liefheeft, is voortdurend in zijn gedachten aanwezig, omdat het in zijn wil is en zijn eigenlijke leven zelf uitmaakt.

Zo bijvoorbeeld, wie rijkdommen boven alle dingen liefheeft, hetzij geld dan wel bezittingen, die is er in zijn gemoed voortdurend mee bezig hoe zich deze te verwerven, verheugt zich in zijn binnenste wanneer hij ze verkrijgt, bedroeft zich in zijn binnenste wanneer hij ze verliest; want zijn hart is daarin gelegen.

Wie zichzelf boven alle dingen liefheeft, gedenkt zichzelf in de afzonderlijke dingen, denkt over zichzelf, spreekt over zichzelf, handelt ter wille van zichzelf.

3. De mens heeft datgene tot doel wat hij boven alle dingen liefheeft; dit beoogt hij in alle dingen en in ieder ding.

Het is in zijn wil zoals een verborgen stroom van een rivier, die hem voorttrekt en voortdraagt, ook wanneer hij iets anders doet, want dit is het, wat hem bezielt.

Dit is het, wat de ene mens bij de andere uitvorst en ook ziet, en waardoor hij hem òf leidt òf met hem handelt.

4. De mens is geheel en al zodanig als het heersende van zijn leven is; hierdoor wordt hij van anderen onderscheiden; overeenkomstig daaraan wordt zijn hemel; wanneer hij goed is, en overeenkomstig zijn hel wanneer hij boos is.

Dit is zijn wil zelf, zijn diepste zelf en zijn natuur zelf, want het is het Zijn zelf van zijn leven; dit kan na de dood niet veranderd worden, omdat het de mens zelf is.

5. Al het aangename, alle voldoening en alle geluk heeft eenieder uit zijn heersende liefde en overeenkomstig deze liefde, want datgene noemt de mens aangenaam wat hij liefheeft, omdat hij dat voelt; wat hij echter denkt en niet liefheeft, kan hij ook aangenaam noemen, maar het is niet het aangename van zijn leven.

Het is het aangename van de liefde, dat voor de mens het goede is en het is het onaangename, dat voor hem het boze is.

6. Er zijn twee liefden, waaraan alle goedheden en waarheden als aan haar bronnen zelf ontspringen, en er zijn twee liefden waaraan alle kwaad en valsheid ontspringen.

De beide liefden, waaraan alle goedheden en waarheden ontspringen, zijn de liefde tot de Heer en de liefde jegens de naaste.

Maar de beide liefden, waaraan alle kwaad en valsheid ontspringen, zijn de eigenliefde en de wereldliefde.

Deze twee liefden zijn, wanneer ze overheersen, geheel en al aan de eerdergenoemde liefden tegenovergesteld.

7. De beide liefden die, zoals gezegd werd, de liefde tot de Heer en de liefde jegens de naaste zijn, maken de hemel bij de mens, want zij regeren in de hemel, en aangezien ze de hemel bij de mens maken, maken ze ook de Kerk bij hem.

De beide liefden, waaraan alle kwaad en valsheid ontspringen, die, zoals gezegd, de eigenliefde en de wereldliefde zijn, maken de hel bij de mens, want zij regeren in de hel; en zo vernietigen zij ook de Kerk bij hem.

8. De beide liefden waaraan alle goedheden en waarheden ontspringen, die zoals gezegd werd, de liefden van de hemel zijn, openen en vormen de geestelijke, innerlijke mens, omdat zij daar zetelen; de beide liefden echter, waaraan alle kwaad en valsheid ontspringen, die zoals gezegd werd, de liefden van de hel zijn, sluiten en vernietigen, wanneer zij heersen, de geestelijk, innerlijke mens, en maken de mens natuurlijk en zinnelijk overeenkomstig de omvang en de aard en heerschappij ervan.

400. IV. De eigenliefde en de wereldliefde in het bijzonder.

1. De eigenliefde bestaat hierin, zichzelf alleen wel te willen en niet aan anderen tenzij ten eigen bate; zelfs niet eens aan de Kerk, aan het vaderland, aan enig menselijk gezelschap of aan een medeburger; en ook hun wel te doen ter wille van eigen vermaardheid, eer en roem, zodat men, wanneer men deze dingen niet ziet in de goedheden welke men aan anderen doet, in zijn hart zegt: 'Wat maakt het uit; waarom zou ik dat doen, en wat heb ik daaraan?' en het daarop ook nalaat. Hieruit blijkt duidelijk, dat hij, die in de eigenliefde is, de Kerk niet liefheeft, noch het vaderland, noch het gezelschap, noch de medeburger, noch enig waarlijk werkelijk goede, maar alleen zichzelf en het zijne.

2. De mens is in de eigenliefde, wanneer hij in wat hij denkt en doet niet de naaste tot doel heeft, dus niet het algemeen welzijn, nog minder de Heer, maar alleen zichzelf en de zijnen, en wanneer hij iets voor het algemeen welzijn doet, dit alleen is om een schijn voor te wenden, en wanneer hij iets voor de naaste doet, dit is om hem gunstig voor zich te stemmen.

3. Er werd gezegd: ter wille van zichzelf en de zijnen; want wie zichzelf liefheeft, heeft ook de zijnen lief, en dit zijn in het bijzonder zijn kinderen en kleinkinderen, en in het algemeen al diegenen, die één met hem maken en die hij de zijnen noemt.

Al dezen liefhebben is ook zichzelf liefhebben, want hij beschouwt hen als het ware in zichzelf, en zich in hen.

Onder hen die hij de zijnen noemt, zijn ook allen die hem prijzen, eren en vereren.

De overigen beschouwt hij weliswaar met de ogen van het lichaam als mensen, maar met de ogen van zijn geest beschouwt hij hen nauwelijks anders dan als afgestorven boze geesten.

4. De mens is in de eigenliefde, als hij de naaste bij zichzelf vergeleken veracht; hem vijandschap toedraagt, wanneer deze hem niet begunstigt, en wanneer hij hem niet hoogschat en vereert; nog meer in de eigenliefde is hij, die om deze redenen de naaste haat en vervolgt; en nog weer meer hij die om deze redenen van wraak tegen hem gloeit en zijn verderf begeert.

Zulke mensen hebben tenslotte de wreedheid lief.

5. Uit de vergelijking met de hemelse liefde kan blijken, van welke aard de eigenliefde is.

De hemelse liefde is de nutten liefhebben om de nutten, of de goedheden om de goedheden, die de mens betoont aan de Kerk, het vaderland, de menselijke samenleving en de medeburger.

Maar hij die deze dingen ter wille van zichzelf, heeft ze niet anders lief dan als zijn dienstvolk, omdat ze hem dienen.

Hieruit volgt, dat hij die in de eigenliefde is, wil dat de Kerk, het vaderland, de menselijke gezelschappen en de medeburgers hem dienen en niet hij hen.

Hij stelt zich boven hen en hen beneden zichzelf.

6. Verder, voor zoveel iemand in de hemelse liefde is, die daarin bestaat de nutten en de goedheden lief te hebben, en aangedaan te worden met verrukkingen in het hart wanneer hij ze doet, voor evenzoveel wordt hij uit de Heer geleid, want dit is de liefde, waarin Hij is en die uit Hem is.

Maar voor zoveel iemand in de eigenliefde is, voor zoveel wordt hij door zichzelf geleid, en voor zoveel wordt hij door zijn eigene geleid, en het eigene van de mens is niets dan het boze, want het is zijn erfboze, dat daarin bestaat, zichzelf boven God, en de wereld boven de hemel lief te hebben.

7. De eigenliefde is ook van dien aard, dat zij, voor zoveel haar de teugels gevierd worden, dat wil zeggen, de uitwendige banden verwijderd worden, die zijn: de vrees voor de wet en haar straffen en voor het verlies van vermaardheid, eer, gewin, ambt en leven, zij hals over kop voortgaat totdat zij niet alleen heersen wil over het gehele aardrijk, maar ook over de hemel, ja zelfs over God zelf; er is voor haar nooit enige grens of einde.

Dit ligt in eenieder verborgen die in de eigenliefde is, hoewel het zich niet voor de wereld vertoont, waar de bovengenoemde teugels en banden hem terughouden; en eenieder die van dien aard is, blijft, wanneer hij iets onmogelijks ontmoet zolang daarbij staan tot het mogelijk is geworden.

Al deze dingen zijn er de oorzaak van dat de mens, die in een dergelijke liefde is, niet weet, dat een

dergelijke waanzinnige, grenzeloze begeerte in hem schuilt.

Dat het echter toch zo is, kan eenieder zien aan machthebbers en koningen, voor wie zulke teugels, banden en onmogelijkheden niet bestaan.

Deze personen storten zich op provincies en koninkrijken, en onderwerpen die voor zoveel als het hun gelukt en haken naar onbegrensde macht en heerlijkheid; en meer nog kan men dit zien aan hen, die hun heerschappij over de hemel uitstrekken en alle goddelijke macht van de Heer op zichzelf overdragen.

Deze begeren voortdurend meer en meer.

8. Er zijn twee soorten van heerschappij: een van liefde voor de naaste en de andere van eigenliefde. Deze twee heerschappijen zijn aan elkaar tegenovergesteld.

Wie heerst uit liefde jegens de naaste, wil voor allen het goede, en niets heeft hij meer lief dan nuttig te zijn, dus anderen te dienen – anderen dienen is anderen uit wèl willen, wèl doen, en nut stichten – dit is zijn liefde en de verlustiging van zijn hart.

Voor zoveel zo'n mens ook tot waardigheden verheven wordt, verblijdt hij zich, niet vanwege de waardigheden, maar vanwege de nutten die hij dan in grotere omvang en in een hogere graad kan betonen.

Van dien aard is de heerschappij in de hemelen.

Wie daarentegen heerst uit eigenliefde, wil voor niemand het goede, maar alleen voor zichzelf en de zijnen.

Het nut dat hij sticht, is ter wille van eigen eer en heerlijkheid, welke voor hem het enige nut zijn.

Anderen dienen heeft voor hem tot einddoel, door anderen gediend en geëerd te worden en te heersen.

Hij dingt naar waardigheden, niet ter wille van de goedheden die hij zou kunnen verrichten, maar om voorrang en roem te hebben en vandaar zijn grootste hartenwens vervuld te zien.

9. De liefde van de heerschappij blijft ook bij eenieder na het leven in de wereld; maar aan hen, die uit liefde jegens de naaste hebben geheerst, wordt ook in de hemelen een heerschappij toevertrouwd, en dan heersen niet zij, maar de nutten en de goedheden die zij liefhebben, en wanneer de nutten en de goedheden heersen, heerst de Heer.

Daarentegen worden zij, die in de wereld uit eigenliefde geheerst hebben, na hun leven in de wereld van hun heerschappij ontheven en tot knechtschap gebracht.

Hieruit kan men nu onderkennen, wie degenen zijn, die in de eigenliefde zijn.

Het doet er niets toe, hoe zij in de uitwendige vorm verschijnen, of zij uit de hoogte of onderworpen doen, want dergelijke dingen zijn in de innerlijke mens en door de meesten wordt de innerlijke mens verborgen gehouden en de uitwendige mens afgericht om die dingen te veinzen die tot de liefde voor het algemeen welzijn en jegens de naaste behoren, dus de tegenovergestelde dingen, en dit ook ter wille van zichzelf.

Want zij weten dat het algemeen welzijn en de naaste liefhebben allen innerlijk aandoet en dat zij naar die mate geacht worden.

Dat deze liefde het gemoed aandoet, komt omdat de hemel in haar vloeit.

10. De boosheden die zich bij hen bevinden, die in de eigenliefde zijn, zijn in het algemeen: de verachting van anderen, afgunst, vijandschap jegens hen die hen niet begunstigen, vijandigheden daardoor, allerlei haatgevoelens, wraak, sluwheid, arglist, onbarmhartigheid, wreedheid; en waar dergelijk kwaad heerst, is er ook verachting van God en van de goddelijke dingen, welke de waarheden en de goedheden van de Kerk zijn.

Wanneer zij deze eren, is het alleen maar met de mond en niet met het hart.

Daar dergelijk kwaad uit de eigenliefde voortvloeit, komen daaruit soortgelijke valsheden voort, want de valsheden komen voort uit de boosheden.

11. De liefde tot de wereld.

Deze echter bestaat daarin, de goederen van anderen door alle mogelijke kunstgrepen naar zich toe te trekken, en zijn hart op rijkdommen te stellen, en zich door de wereld te laten wegtrekken en weggeleiden van de geestelijke liefde, die de liefde jegens de naaste is, dus van de hemel.

Diegenen zijn in de liefde tot de wereld, die begeren de goederen van anderen naar zich toe te halen door verschillende kunstgrepen, vooral diegenen die het door sluwheid en bedrog doen, en daarbij het goede van de naaste van geen belang achten.

Zij, die in deze liefde zijn, begeren de goederen van anderen, en voor zoveel zij de wetten niet vrezen, noch het verlies van goede naam met als oorzaak het gewin, beroven zij de anderen en plunderen hen zelfs.

12. Maar de liefde tot de wereld is niet in zo'n graad tegenovergesteld aan de hemelse liefde, als die waarin de eigenliefde is, aangezien daarin niet zulke grote boosheden verborgen liggen.

13. Deze liefde is menigvuldig; het is de liefde tot rijkdommen, om tot allerlei eer verheven te worden; het is de liefde tot eerbewijzen en waardigheden, om rijkdommen te verwerven; het is de liefde tot rijkdommen ter wille van verschillende nutten die in de wereld genoeg verschaffen; het is de liefde tot rijkdommen ter wille van de rijkdommen alleen; dit is de liefde die gierigaards hebben, enzovoort.

Het einddoel ter wille waarvan men rijkdommen begeert, wordt nut genoemd, en het is het einddoel of het nut, waaraan de liefde haar hoedanigheid ontleent; want de liefde is van dien aard als het einddoel waarop zij gericht is; de overige dingen dienen haar als middelen.

14. In één woord; de eigen- en de wereldliefde zijn volslagen tegenovergesteld aan de liefde tot de Heer en aan de liefde jegens de naaste.

Daarom zijn de eigen- en de wereldliefde, zoals die boven beschreven werden, helse liefden; ze heersen ook in de hel en maken eveneens de hel bij de mens.

Maar de liefde tot de Heer en de liefde jegens de naaste zijn hemelse liefden; deze heersen ook in de hemel en maken eveneens de hemel bij de mens.

401. V. De innerlijke en de uitwendige mens.

1. De mens werd zo geschapen, dat hij tegelijk in de geestelijke wereld en in de natuurlijke wereld is.

De geestelijke wereld is waar de engelen zijn en de natuurlijke wereld is waar de mensen zijn.

Aangezien de mens zo geschapen werd, werd hem het innerlijke en het uitwendige gegeven; het innerlijke waardoor hij in de geestelijke wereld is en het uitwendige waardoor hij in de natuurlijke wereld is.

Zijn innerlijke is datgene, wat de innerlijke mens wordt genoemd, en zijn uitwendige is dat, wat de uitwendige mens wordt genoemd.

2. Elk mens heeft een innerlijke en een uitwendige, maar die zijn anders bij de goeden en anders bij de bozen.

Het innerlijke bij de goeden is in de hemel en in het licht daarvan, en het uitwendige in de wereld en in het licht daarvan, en dit licht wordt bij hen verlicht door het licht van de hemel.

Op deze wijze werken bij hen het innerlijke en het uitwendige als één tezamen, zoals oorzaak en werking, of zoals het vroegere en het latere.

Maar bij de boze mens is het innerlijke in de hel en in het licht daarvan, welk licht in verhouding tot het licht van de hemel dikke duisternis is, en hun uitwendige kan in een dergelijk licht zijn als waarin de goede mens is; zo is hier dus het omgekeerde het geval.

Vandaar komt het, dat de boze mens kan spreken en leren over het geloof, over de naastenliefde en over God, maar niet vanuit geloof, naastenliefde of God zoals de goede mens.

3. De innerlijke mens is degene, die de geestelijke mens wordt genoemd, omdat hij in het licht van

de hemel is, welk licht geestelijk is, en de uitwendige mens is degene die de natuurlijke mens wordt genoemd, omdat hij in het licht van de wereld is, welk licht natuurlijk is.

De mens van wie het innerlijk in het licht van de hemel is en zijn uitwendige in het licht van de wereld, is een geestelijk mens ten aanzien van beide, aangezien het geestelijk licht uit het innerlijk het natuurlijk licht verlicht en dit tot het zijne maakt; omgekeerd is het echter gesteld bij de boze mens.

4. De innerlijk geestelijke mens is op zichzelf beschouwd een engel van de hemel, en hij is ook, terwijl hij in het lichaam leeft, in gezelschap met de engelen, hoewel hij dit niet weet; en hij komt, na de losmaking van het lichaam, onder de engelen.

De innerlijke mens bij de boze mens is een satan, en hij is ook, terwijl hij in het lichaam leeft, in gezelschap van satans, en hij komt ook na de losmaking van het lichaam, onder hen.

5. De innerlijke dingen van het gemoed zijn bij hen die geestelijke mensen zijn daadwerkelijk naar de hemel opgeheven, want zij beschouwen deze in de eerste plaats; daarentegen zijn de innerlijke dingen bij hen die louter natuurlijk zijn, van de hemel af- en naar de wereld toegekeerd, aangezien zij deze in de eerste plaats beschouwen.

6. Zij, die alleen maar een algemene voorstelling over de innerlijke en de uitwendige mens koesteren, geloven dat het de innerlijke mens is, die denkt en wil, en de uitwendige mens die spreekt en handelt, aangezien denken en willen innerlijk is, en spreken en handelen uitwendig.

Maar men moet weten, dat wanneer de mens goed denkt en wil ten aanzien van de Heer en met betrekking tot de dingen die van de Heer zijn, en wanneer hij goed denkt en wil ten aanzien van de naaste en met betrekking tot de dingen die van de naaste zijn, hij dan denkt en wil over de naaste en over de dingen die van de naaste zijn, hij dan denkt en wil uit het geestelijk innerlijke, want het geschiedt vanuit geloof van het ware en vanuit de liefde van het goede.

Maar dat wanneer de mens over deze dingen kwaad denkt en kwaad wil, hij dan denkt en wil uit het hels innerlijke, want het geschiedt vanuit het geloof van het valse en vanuit de liefde van het kwaad. In één woord: voor zoveel de mens in de liefde tot de Heer en in de liefde jegens de naaste is, is hij in het geestelijk innerlijke en denkt en wil hij daaruit en spreekt en handelt hij ook daaruit; maar voor zoveel de mens in de eigenliefde en in de wereldliefde is, denkt en wil hij uit de hel, hoewel hij anders spreekt en handelt.

7. Er is daarom uit de Heer in voorzien en Hij heeft het zo beschikt, dat voor zoveel de mens uit de hemel denkt en wil, de geestelijke mens geopend en gevormd wordt; de opening is naar de hemel tot aan de Heer toe, en de vorming is een vorming tot de dingen die van de hemel zijn.

Omgekeerd echter wordt, voor zoveel de mens niet uit de hemel maar uit de wereld denkt en wil, de geestelijk innerlijke mens gesloten is, en gevormd en de uitwendige geopend en gevormd; de opening is naar de wereld toe en die vorming is een vorming tot de dingen die van de hel zijn.

8. Zij, bij wie de geestelijk innerlijke mens geopend is naar de hemel tot de Heer, zijn in het licht van de hemel en in verlichting uit de Heer, en vandaar in inzicht en wijsheid; zij zien het ware uit het licht van het ware en zij worden het goede gewaar uit de liefde tot het goede.

Maar zij, bij wie de geestelijke innerlijke mens gesloten is, weten niet wat de innerlijke mens is; ook geloven zij het Woord niet, noch het leven na de dood, noch de dingen die van de Heer en de Kerk zijn.

Aangezien zij alleen in een natuurlijk schijnsel zijn, geloven zij, dat de natuur uit zichzelf is en niet uit God; zij zien het valse als het ware, en het kwaad als het goede.

9. Het innerlijke en het uitwendige, waarover gehandeld werd, zijn het innerlijke en het uitwendige van de geest van de mens; zijn lichaam is slechts een toegevoegd uitwendige, waarbinnen het innerlijke en het uitwendige van de geest bestaan; want het lichaam doet niets uit zichzelf, maar vanuit de geest die daarin is.

Men moet weten, dat de geest van de mens na de losmaking van het lichaam evenzo als tevoren denkt en wil en spreekt en handelt; het denken en het willen is in zijn innerlijke en het spreken en

het handelen is dan in zijn uitwendige.

Wordt vervolgd.

